

Skrønen om Kejser Otto II.s Tog til Oddesund.

Af Gudmund Schütte.

I Året 974 stormede Otto II Danevirke og erobrede Byen Slesvig. Dærav opvoxede Sagn om, at han var trængt frem til Jyllands Nordspids og havde slynget sin Lanse ud i et Sund for symbolsk at tilegne sig Landet; Stedet skulde dærefter være blevet opkaldt Ottinsand eller Oddesund. Endnu i „Salmonsens Konversationsleksikon“ 1902 og 1924 kolporteres dette Sagn; det hedder dær, at Otto trængte „langt op i Jylland“.

I „*Albaich-Årbøgerne*“ hedder det efter Omtale af Harald Blåtands Angreb på det tyske Rige: „Da dette blev meldt til Kejser Otto, samlede han en Hær, og dragende frem mod Harald vilde han påføre ham en stor Krig. Men Harald sendte da sine Sendebud til Kejseren og udbredte hele sin Skat for ham, for at han skulde lade ham i Fred. Ophidset ved disse Sendebud vendte Kejseren tilbage til sit Hjemsted.“ Videre fortælles, at Harald faldt til Føje, gav sin Søn som Gidsel og fik sluttet Fred. Intet yderligere om Tildragelsernes Skueplads.

Bisp *Thietmar av Merseburg*, som skrev c. 40 År efter de skildrede Tildragelser, meddeler III, 6, følgende: „Kejseren ilede på sit andet Tog til Sleswic mod de oprørske Daner. Da han så, at hans Fjender med Våben vilde holde den Grav, som er gjort til Landets Forsvar, og den Port, som kaldes Wiegtesdor, trængte han efter Hertug Bernhards og min Bedstefader Grev Henriks Råd tappert gennem alle disse Fæstningsværker. — Kejseren lod en Borg bygge i disse Grænseegne og Mandskab lægge dæri“.

Hær har vi et Vidnesbyrd, der stammer fra et Øjenvidne. Det taler intet om en Skueplads udenfor Danevirke og Slesvig By.

Snorre Sturluson skildrer i sin „*Heimskringla*“ først Håkon Jarls Forsvarskamp på Danevirke efter Samtidsskjalden *Einar Skålaglams* Kvad „*Vellekla*“. — Efter Håkons Hjemvenden til

Norge hedder det videre: „Kejser Otta vender sig nu med sin Hær til Sli; drager han dær til sig en Skibshær og fører da sine Mænd over Fjorden til Jylland. Men da Danekongen Harald spørger det, farer han imod med en Hær, og det bliver dær et stort Slag, og tilsidst vinder Kejseren Sejr; men Danekongen flygtede bort til Limfjorden og foer ud i Marsey“. Dærpå Forhandling, Fredslutning og Haralds Dåb; Sønnen holdtes over Dåben av Kejseren og kaldtes Otto Svein.

Adam av Bremen sidst i 1000 tallet, II, c. 3, overfører falskelig Tildragelsen fra Otto II til Otto I. Dær fortælles således: „Kongen med sin Hær drog ufortøvet ind i Danmark. Efterat være brudt igennem Danernes Grænsevold, der forud var lagt ved Sliaswig, hærjede han med Ild og Sværd hele Området lige til det yderste Hav, som skiller Normannerne fra Danerne, og som lige til idag efter Kongens Sejr kaldes Ottinsand. Da han drog ud igen, mødte Harald ham ved Sliaswig og angreb ham. Begge kæmpede tappert, men Saxerne sejrede, og Danerne veg overvundne til sine Skibe. Da de under disse Vilkår var bleven gjort tilbøjelige til Fred, underkaster Harald sig Otto, og, idet han modtog sin Rigsmyndighed av ham, lovede han at antage Kristendommen i Danmark. Strax blev Harald selv døbt med sin Hustru og sin lille Søn, hvem vor Konge, da han løftede ham fra den hellige Font, gav Navnet Suein Otto.“

Adam er tydelig Kilden til Snorres Fortælling om Haralds Dåb og Sønnens Opkaldelse efter Kejser Otto. Det er vel en ren Tilfældighed, at Oddesunds Opkaldelse efter samme Kejser ikke er kommen med hos Snorre; vi skal strax møde den i næste Kilde.

Saxe, II, 2. „Kejseren gennemfoer uden Modstand Jylland, der var blottet for kongelig Ledelse. Da han standsedes av Limfjorden, som dengang omsluttede Vendsyssel med sine Vande, slyngede han sin Lanse ud i Bølgerne. Men nu, da Harald kom til, vendte han ikke blot tilbage til Ejderen, men hans Tilbage-tog havde den største Lighed med en Flugt. Men han slyngede

Spydet, som han brugte, ud i Havbølgerne for at efterlade sig et Minde, og opkaldte Sundet med sit Navn . . . . Men efterat Harald havde tinget med Kejseren, sluttede han sig til det katolske Religionssamfund og skaffede sit Rige Fred med Gud og Mennesker.“

Oddesunds Opkaldelse har Saxe fra Adam; dærimod er Lansekastet nyt tilkommet fra en tysk Kilde, som vi til Dato ikke kender. Vi skal strax genfinde det hos den næstfølgende Hjemmelsmand.

„*Jomsvikingasaga*“ viser Sagnudviklingens Kulmination. Sagamanden lader en lillebitte Fjer svulme op til fem smækfede Høns. Hvad der hos Thietmar avfærdiges i en 6—7 korte Linjer, tværes ud over ligeså mange Sider. Hvad der hos Thietmar næppe kan tænkes at have varef en Månedes Tid, udspændes over tre samfulde År. Det lønner sig ikke at referere alle de mange fantasifuldt udpyntede Enkeltheder. En ny Opdigtning er Olav Tryggvesøns Deltagelse i Stormen på Danevirke. Hærunder udmales Olavs Råd om at sætte Ild på Voldens Træværk ved Hjælp av Brandtønder; det turde stamme fra et sydslesvigsk Stedsagn. Endvidere fortælles udførlig om Bisp Poppo's Jærnbjurd. — Av Interesse i nærværende Sammenhæng er kun Fortællingen om Kejser Ottos Lansekast. Efterat Otto er slået på Flugt av Håkon Jarl, hedder det videre: „Kejseren red frem til Stranden og havde et stort, guldindlagt og helt blodigt Spyd i Hånden, og siden stak han Spydet i Vandet, kaldte den almægtige Gud til Vidne og sagde dærpå: „Anden Gang, når jeg kommer til Danmark, så skal een av Delene ske, — enten skal jeg kristne Danmark eller lade hær mit Liv“. Derpå gik Kejser Otto og hans Folk ombord på sine Skibe og foer nu hjem til Saxland.“

Hærtil fremdrager Steenstrup, der i Avhandlingen „Danmarks Sydgrænse“ (1900) har skrevet om disse Forhold, S. 65 to oplysende Paralleler. *Pseudo-Terpin* fortæller, at Karl den Store på Tog mod Saxerne kaster sin Lanse i Havet. Stedet

kaldes i „*Stade-Årbøgerne*“ for „Karlessant“ („Mon. Germ. Script.“ XVI, 309). Og en tysk *Rimkrønike* hos Grimm, „*Deutsche Rechtsalterthümer*“ 4. Udg. I, 84 siger, at Kong Lothar ved Otranto „sinen schaft schoz in das mere“.

Steenstrup er imidlertid ikke nået frem til den oprindelige Kilde. Denne er *Paul Warnefrids* „Langbarderhistorie“ III, c. 32. Hær fortælles følgende om Langbarderkongen *Authari*, som herskede 584—590:

„Der går nemlig det Sagn, at denne samme Konge da er kommen igennem Spoletium til Beneventum og har erobret dette Rige og også er dragen lige til Regium, den yderste Stad i Italien i Nærheden av Sicilien, og efterdi der sammesteds skal ligge en Søjle i Havets Bølger, fortælles det, at han, siddende på Hest kom lige hen til den og rørte ved den med sin Lansespids, idet han sagde: „Hertil skal Langbardernes Land strække sig!“ Denne Søjle skal være dær den Dag idag og kaldes Autharis Søjle“.

Hær har vi tydelig Kilden til alle de ovenfor nævnte Sagn-digtninger.

At *Authari* også ellers optræder i tyske Sagn, veed vi fra Spillemandsdigtet „*König Ruther*“, der giver sig ud for at handle om Langbarderkongen *Hrothari*, men i Virkeligheden skildrer *Autharis* Brudfærd: *Authari* og *Hrothari* er de eneste Langbarder efter Erobreren *Albuin*, der lever videre i tysk Heltedigtning.

Der lader sig opstille følgende Paralleler:

<i>Paul Warnefrid.</i>	<i>Rimkrønike.</i>	<i>Saxe, »Jomsvikinga-saga«.</i>
<i>Authari</i> (tysk: <i>Othari</i>), Herren over Italien, trænger frem til Halvøens Sydkant og foretager en sym- bolsk Landesvingning ved et Sund ved » <i>Autharis Søjle</i> «.	1 <i>Othar</i> (italiensk il <i>Othari?</i>), Herren over Italien, trænger frem til Halvøens Sydkant og foretager et symbolsk Lansekast ud i Snæv- ringen ved Otranto.	<i>Otto</i> Herren over Italien, trænger frem til en Halvø's Nordkant og foretager et symbolsk Lansekast ud i Sundet ved » <i>Ottos Sand</i> « (i Odde-sund).

Endvidere:

<i>Paul Warnefried.</i>	<i>Pseudo-Terpin + »Stade-Årbøgerne.</i>
Herren over Italien	Herren over Italien
og Langbarderne	og Langbarderne
trænger frem	trænger frem
til Rigets Sydkant	til Rigets Nordøstkant
og foretager en	og foretager et
symbolsk Lansesving-	symbolsk Lansekast
ning ved et Sund	ved en Flodmunding
på et Sted, som op-	på et sted, som op-
kaldes efter ham	kaldes efter ham
(»Autharis Søjle«).	(»Karlessant«).

Disse Paralleler tør vist kaldes tvingende.

Authari er i Virkeligheden den eneste Langbarderkinge, om hvis Liv og Virke man vidste noget håndgribeligt i Tyskland. Vi hører nok etsteds, at tyske Bønder synger om Forgængeren Albuin, men disse Sange er ikke nået til os, og Efterfølgeren Hrothari, Langbardernes Lovgiver, har kun lige netop givet sit Navn til Helten i „König Ruther“, medens Indholdet drejer sig om Authari. Digtet skildrer Autharis romantiske Bejlen til Bajrerprinsessen Theudelinda, omtalt hos Paul Warnefrid III, c. 30. Når altså Authari kunde være Helt i en romantisk Historie efter Tidens Smag, er det såre naturligt, at også hans Erobring av syditaliensk Område har sat sig fast i Mindet.

Alle de Genspejlinger, der ovenfor er anført, er yngre.

Alle Overleveringer holder fast ved det Udgangspunkt, at Helten er Herre i Italien. Det karakteristiske, der fortælles om ham — særlig den symbolske Gestus med Lansen — bliver ikke som i et almindeligt Vandresagn overført på hvilket som helst Personer i Europa; — det er selvfølgelig ikke udelukket, at flere Overførelser kan forekomme, men i Overlevering, der kan kaldes den centrale, — Frankrig, Tyskland, Danmark, Island — er der udelukkende Tale om Italiensherskere.

Hvad der yderligere fortælles i de forskellige Kilder, kan i Hovedsagen gengives med nøjagtig de samme Ord. At Sted-

fæstelsen ændres fra Syd til Nord, eller at „Sund“ bliver til „Snævring“ eller „Flodmunding“, er aldeles uvæsentligt.

Havde vi flere tyske Kilder end de her nævnte, vilde vi sikkert også iagttage flere Mellemlinjer mellem „Otheris Søjle“ alias Otranto og Ottin-sand.

Sagnet om det symbolske Lansekast er således et historisk Stofs Omformning i Sagnudviklingen.

Gudmund Schütte.

Efterskrift. Efter at dette var skrevet, har Lektor *Fr. Orulf* i „Sydslesvigske Aarbøger“ 1948, 147, påvist en yderligere Forskydning, helt parallel med den, hvorved Kong Autharis Lansevingning overføres på Kejser Otto. Der siges i „Flatøbogen“, at Fredsslutningen mellem Otto og Harald Blåtand fandt Sted på Márey, dvs. Mågeøen i Slien. Hos Snorre er Márey i Sli-fjorden bleven til Mársey i Limfjorden, dvs. Mors, hvorhen altså Harald på Flugten skal være tyet. Igen et manifest Exempel på Forskydning.